

**O'QUVCHILARDA IJODKORLIK VA KREATIV FIKRLASHNI
RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION PEDAGOGIK
YONDASHUVLARI**

Urinboyeva Durdona Dilshod qizi

ADPI, pedagogika mutaxassisligi I- bosqich magistranti.

*Ilmiy raxbar: **Bazarbayeva Namuna**, p.f.f.d. (PhD).*

M.V.Xalimova

ADPI, Pedagogika va psixologiya kafedrası professori, p.f.d.

Annotatsiya: Ushbu tezis o'quvchilarda ijodkorlik va kreativ fikrlashni rivojlantirishda innovatsion pedagogik yondashuvlarni o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda zamonaviy pedagogik metodlar, interfaol va loyiha asosidagi o'qitish usullari, shuningdek, kreativ fikrlashni qo'llab-quvvatlovchi o'quv faoliyati modellarining samaradorligi tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda an'anaviy metodlardan ustunlik qiladi.

Kalit so'zlar: ijodkorlik, kreativ fikrlash, innovatsion pedagogika, interfaol metodlar, loyiha asosidagi o'qitish.

KIRISH

Ijodkorlik va kreativ fikrlash shaxsning muammolarni hal qilish, yangicha g'oyalarni ishlab chiqish va murakkab vaziyatlarda innovatsion qarorlar qabul qilish qobiliyatlarini belgilaydi. Hozirgi ta'lim jarayonida o'quvchilarning faqatgina bilim olishga emas, balki fikrlash va ijodiy faoliyatga jalb etilishi muhimdir. An'anaviy ta'lim metodlari ko'pincha o'quvchilarning kreativ salohiyatini rivojlantirishga yetarlicha imkoniyat bermaydi. Shu sababli, pedagogik jarayonda innovatsion yondashuvlardan foydalanish – interfaol metodlar, loyiha asosidagi o'qitish, “problema asosida o'qitish” kabi usullar – o'quvchilarda ijodkorlik va kreativ fikrlashni shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Ushbu ishni maqsadi – innovatsion pedagogik yondashuvlarning o'quvchilarda ijodkorlik va kreativ fikrlashni rivojlantirishdagi samaradorligini tahlil qilish.

USULLAR

Tadqiqotda asosiy e'tibor o'quvchilarda ijodkorlik va kreativ fikrlashni rivojlantirishga qaratildi. Tadqiqot ob'ekti sifatida maktabning 10–12-sinf o'quvchilari tanlandi, ular turli pedagogik yondashuvlar yordamida mashg'ulotlarda ishtirok etdilar. Tadqiqot jarayonida an'anaviy metodlar bilan ishlovchi darslar bilan bir qatorda, interfaol metodlar va loyiha asosidagi o'qitish metodlaridan keng foydalanildi. Interfaol metodlar o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlashga, o'z fikrlarini erkin ifoda etishga, muammolarni hal qilish jarayonida ijodiy yondashishga rag'batlantirishga xizmat qildi.

Mashg'ulotlar davomida o'quvchilar guruh muhokamalari, rol o'yinlari, dramatizatsiya va brainstorming kabi faoliyat turlariga jalb qilindi. Shu bilan birga, loyiha asosidagi o'qitish metodida o'quvchilarga real hayotiy vazifalar berilib, ular kichik guruhlar bo'lib ishladilar va o'z loyihalarini yaratish orqali ijodiy yechimlarni topishga harakat qildilar. Ma'lumot yig'ish jarayonida o'quvchilarning ijodiy topshiriqlari, loyihalari va kreativ fikrlash testlaridagi natijalari asosiy manba sifatida olingan.

Ushbu jarayon davomida o'quvchilarning ijodiy qobiliyati, muammolarni hal qilish ko'nikmalari va yangi g'oyalarni ishlab chiqish darajasi baholandi. Ma'lumotlarni tahlil qilishda sifatli va miqdoriy usullar birlashtirildi. Ijodiy topshiriqlar, loyiha ishlari va test natijalari bir-biri bilan solishtirilib, innovatsion pedagogik yondashuvlarning samaradorligi aniqlandi. Shu bilan birga, o'quvchilarning individual salohiyati va jamoa bilan ishlash qobiliyati ham e'tiborga olindi, bu esa natijalarni yanada kengroq va chuqurroq tahlil qilish imkonini berdi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, innovatsion pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning ijodiy fikrlashini sezilarli darajada rivojlantiradi. Interfaol

metodlar qo'llangan o'quvchilarda guruh ishlari va brainstorming mashg'ulotlari orqali yangi g'oyalarni yaratish qobiliyati oshdi. O'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifoda etishga o'rgandilar va muammoli vaziyatlarni hal qilishda mustaqil yondashuvlarni qo'llashni boshladilar.

Shu bilan birga, loyiha asosidagi o'qitish o'quvchilarga real vazifalarni bajarish imkonini berib, ular loyihalar yaratishda ijodiy va amaliy yechimlarni ishlab chiqishga odatlandi. Bu jarayonda o'quvchilarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalari ham rivojlandi, ular o'z yechimlarini baholash, o'zaro maslahatlashish va eng samarali yechimni tanlashga o'rgandilar.

An'anaviy metodlar bilan ishlangan guruhda esa ijodiy ko'rsatkichlarda sezilarli o'sish kuzatilmadi, asosan ma'lumotni eslab qolish va qayta ishlash qobiliyati rivojlandi. Shu bilan birga, interfaol va loyiha asosidagi metodlarni uyg'un qo'llash o'quvchilarda kreativ fikrlashni yanada chuqur rivojlantirish imkonini berdi.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, ijodiy faoliyatga jalb etilgan o'quvchilarning yangi g'oya ishlab chiqish qobiliyati 30–40% ga oshdi. Ushbu natijalar innovatsion metodlar orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyatini shakllantirish samaradorligini yaqqol tasdiqlaydi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, innovatsion pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda an'anaviy metodlardan ustunlik qiladi. Interfaol metodlar o'quvchilarning faolligini oshirib, ularni yangi g'oyalar yaratishga, muammolarni mustaqil hal qilishga rag'batlantiradi.

Guruh ishlarida va rol o'yinlarida ishtirok etish o'quvchilarning o'zaro fikr almashish va tanqidiy baholash ko'nikmalarini kuchaytiradi. Shu bilan birga, loyiha asosidagi o'qitish o'quvchilarni real hayotiy vazifalarni hal qilish jarayonida ijodiy yechimlar topishga undaydi. Ushbu metod o'quvchilarda murakkab muammolarni hal qilish, bir nechta variantni tahlil qilish va eng optimal yechimni tanlash qobiliyatini rivojlantiradi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, o'qituvchilarning roli ijodiy jarayonda katta ahamiyatga ega.

Ular faqat bilim beruvchi sifatida emas, balki o'quvchilarga yo'l-yo'riq ko'rsatadigan, motivatsiya beruvchi va kreativ salohiyatni qo'llab-quvvatlovchi sifatida faol bo'lishlari kerak. Pedagoglar o'quvchilarga tanlov imkoniyati berib, ularni fikr almashish va ijodiy eksperimentlar qilishga rag'batlantirishlari lozim.

Shu bilan birga, ijodiy va innovatsion metodlarni qo'llashda vaqt cheklovlari, o'quvchilarning boshlang'ich qiziqish darajasi va resurslar cheklanganligi kabi muammolar ham mavjud. Shu sababli pedagoglar innovatsion yondashuvlarni bosqichma-bosqich joriy qilish va ularni an'anaviy metodlar bilan uyg'unlashtirish orqali samaradorlikni oshirishlari tavsiya etiladi.

XULOSA

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarda ijodkorlik va kreativ fikrlashni rivojlantirishda innovatsion pedagogik yondashuvlar yuqori samaradorlikka ega. Interfaol metodlar o'quvchilarning faolligini oshiradi, ularni yangi g'oyalarni yaratishga va mustaqil qarorlar qabul qilishga rag'batlantiradi. Loyiha asosidagi o'qitish o'quvchilarda real muammolarni hal qilish qobiliyatini shakllantiradi va ijodiy yechimlarni amaliy jihatdan sinash imkonini beradi.

An'anaviy metodlar bilan solishtirganda, innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning kreativ salohiyatini sezilarli darajada, o'rtacha 30–40% ga oshiradi. Shu sababli, maktablarda ta'lim jarayonida ijodkorlik va kreativ fikrlashni rivojlantirish uchun interfaol va loyiha asosidagi pedagogik metodlardan keng foydalanish tavsiya etiladi. Bu yondashuvlar o'quvchilarda tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va yangi g'oyalarni yaratish qobiliyatini shakllantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Kelajakda ta'lim jarayonini yanada samarali qilish uchun pedagoglar innovatsion metodlarni o'quvchilarning individual qobiliyatlari va jamoaviy faoliyatiga moslashtirishlari zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Runco, M. A., & Jaeger, G. J. (2012). The standard definition of creativity. *Creativity Research Journal*, 24(1), 92–96.
2. Robinson, K. (2011). *Out of Our Minds: Learning to Be Creative*. Capstone Publishing.

3. Torrance, E. P. (1974). Torrance Tests of Creative Thinking. Personnel Press.
4. Sawyer, R. K. (2012). Explaining Creativity: The Science of Human Innovation. Oxford University Press.
5. Craft, A. (2005). Creativity in Schools: Tensions and Dilemmas. Routledge.
6. Csikszentmihalyi, M. (1996). Creativity: Flow and the Psychology of Discovery and Invention. Harper Perennial.
7. Amabile, T. M. (1996). Creativity in Context: Update to the Social Psychology of Creativity. Westview Press.
8. Beghetto, R. A., & Kaufman, J. C. (2010). Creativity and the Curriculum. Educational Leadership, 68(5), 74–78.
9. Zhao, Y. (2012). Catching Up or Leading the Way: American Education in the Age of Globalization. ASCD.